

PARTEA I

Sursele duhovnicești ale suferințelor copiilor

Căci Dumnezeu i-a închis pe
toți în neascultare, pentru că pe
toți să-i miluiască. O, adâncul bo-
găției și al înțelepciunii și al știin-
ței lui Dumnezeu! Cât sunt de ne-
cercetate judecățile Lui și cât de
nepătrunse căile Lui! Căci cine a
cunoscut gândul Domnului sau
cine a fost sfetnicul Lui? Sau cine
mai înainte I-a dat Lui și va lă-
ua înapoi de la El?

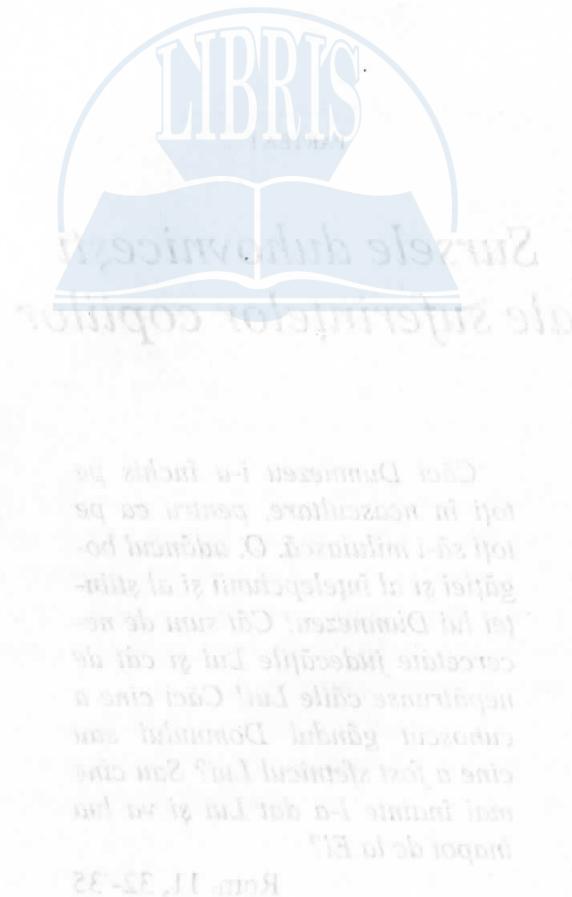
Rom. 11, 32-35

Cele mai luminate minți din toate timpurile și ale tuturor popoarelor au cugetat la cauzele pentru care suferă copiii nevinovați. Strigătul disperat al inimii, care ieșe din adâncul sufletului, este o nemulțumire îndreptățită față de chinurile prin care trece un copil. În ultima vreme, tema suferinței copiilor nu lipsește din paginile publicațiilor periodice. I se dedică tot mai multe emisiuni la radio și la televiziune, precum și ședințe de guvern. Ce a provocat această neliniște în societate?

În ultimii ani, în Rusia, nivelul natalității s-a micșorat. Este cel mai mic din Europa (mai puțin de 9 copii la 1 000 mie de oameni). În schimb, cu o treime s-a mărit mortalitatea populației, care a devenit cea mai mare de pe continent (peste 15 decedați la o mie de oameni). Și aceasta fără să mai vorbim de avorturi și de copiii care se nasc morți! Indicele mediu anual din Rusia numără aproximativ două milioane de cazuri de întrerupere a nașterilor. Din 10 femei însărcinate, 7 avortează și doar 3 nasc. Bărbații refuză să devină tăți, iar femeile să devină mame.

Nu este un secret că tinerii suferă de timpuriu de boli de inimă, de bolile căilor respiratorii și de dureri de coloană. În parte, foarte răspândită este boala numită scolioză. Mulți tineri, atât fete, cât și băieți, ating înălțimea de până la 150 cm și cîntăresc până la 45 kg. La fel, puțin îmbucurătoare sunt și datele care se referă la traume.

Problema sănătății copiilor și a adolescentilor s-a discutat la Colegiul Ministerului Sănătății din Rusia pe 15 mai 2001. După unele date oficiale, în prezent, se numără 574 000 de cazuri de copii invalizi. Una din cauzele cel mai frecvent întâlnite de invaliditate o constituie dereglaile psihice grave, cel mai des, retardarea (22,3%). Bolile psihice duc la invaliditate de 11 ori mai mult decât cele ale sistemului digestiv și de 7 ori mai mult decât tumorile

maligne. În ultimii cinci ani, numărul copiilor cu deregări psihice a crescut până la 16, 7%. În anul 2 000, în evidență dispensarelor neurologice existau peste 717 000 de copii și 238 000 de adolescenți. În comparație cu alte țări această cifră este uriașă.

La 65, 9% din copii s-au depistat deregări psihice (nevrose, anomalii ale personalității, irascibilitate, agresivitate, cinism etc.). 31% suferă de retardare, 3,1% au psihoze (din care 0, 5% au schizofrenie). Vom aminti că psihozele se caracterizează prin delir, halucinații, deregări ale conștiinței etc. La adolescenți, primul loc îl ocupă retardarea (50, 3%), apoi urmează deregările psihice (43, 9%) și psihozele (5, 8%, aici se include și schizofrenia – 1, 8%). Așa ceva nu s-a mai întâmplat niciodată în țara noastră!

62% din copiii care cresc în interne suferă de deregarea intelectului și de încetinirea dezvoltării fizice și psihice. La 43% din copiii orfani și la 77, 3% din copiii care provin din familii cu probleme se observă reacții exagerate la stres și diferite deregări psihosomatice (hipertonia arterială, stenocardie, ulcere etc.). 23% suferă de deregări ale comportamentului, reacții patologice ale caracterului și ale personalității (excitare mărită, oboseală, sensibilitate excesivă, timiditate exagerată etc.).

Frecvența deregărilor psihice la copii oscilează de la o regiune la alta, de la 22, 5 până la 71%. Peste 70% din elevi întâmpină greutăți în asimilarea programei școlare. Printre elevii școlilor profesionale sunt semnalate de 14 ori mai multe de cazuri de reacții psihogene, de 19 ori mai multe cazuri de patologii ale personalității (de exemplu, psihopatie), de 2, 5 ori mai multe de nevrose. După cum observăm, patologia progresează odată cu vîrstă.

Nu demult s-a semnalat încă o nenorocire – deregări psihice la copiii de vîrstă fragedă. După unele date ale

Centrului de cercetare a bolilor psihice RAMN, astfel de boli apar la copiii de până la vîrstă de trei ani. Dacă la începutul anilor '80, la o sută de copii de până la vîrstă de trei ani se depistau 9 cazuri de deregări psihice, iar 30 erau sub semnul întrebării, la sfârșitul anilor '90, numărul acestor date a crescut până la 15, 5 și, respectiv, 35.

O problemă socială majoră constituie întrebuițarea substanțelor psihotrope de către adolescenții care încă nu au atins majoratul. În evidențele privind narcomania și alcoolismul sunt 761, 7 de cazuri la 100 000 de copii. Vîrstă lor continuă să scadă. Dar căți pacienți nu au fost înregistrati oficial! 19, 6% din crime se săvârșesc de către adolescenți în stare de ebrietate.

Bolile sunt una din cauzele scutirii de armată. În anul 2 000, mai mult de 2% din aceste boli îl reprezentau deregările psihice. Tot ele constituie cauza principală a scutirilor de armată și de marină în primele trei luni de la încorporare (39%). În primăvara anului 2001, 54% din recruți (fiecare al doilea!) aveau restricții din cauza sănătății. Pentru comparație: în 1998 astfel de tineri constituiau 48%, iar în 1989, în jur de 4%. În 33 de regiuni, ținuturi și republici ale Rusiei acest indice este mai mare. De exemplu, 70% din recruții din Moscova (mai bine de 2/3!) sunt, de fapt, oameni bolnavi.

Cifre uluitoare! Însă, cu părere de rău, ele aparțin generației noastre tinere. Oricât de trist ar fi, informațiile despre starea sănătății popoarelor ne amintesc de comunicatele de pe front. În realitate, această situație este una de război și de stingere a unui popor.

În urma cărui fapt avem astăzi o situație atât de critică? Savanții nu rămân indiferenți față de această problemă. Ei cercetează intens factorii genetici, psihici, sociali etc., care acționează negativ asupra sănătății familiei și a

rușilor, în genere. Cât despre factorii duhovnicești și scopul duhovnicesc, aceștia, de obicei, rămân în umbră. Să încercăm să umplem acest spațiu liber.

Preocuparea pentru cauzele duhovnicești ale suferințelor copiilor a apărut încă de mult. Este una dintre cele mai dureroase probleme. Este puțin probabil să existe vreo familie pe care ea să n-o privească direct sau indirect. Ea atinge cele mai sensibile coarde ale sufletului. De aceea, în discuția pe această temă, e nevoie de tact, delicatețe și prudență maximă.

Cunoașterea surselor duhovnicești ale suferințelor copiilor este de mare ajutor medicilor, pedagogilor, psihologilor și altor specialiști care lucrează cu copiii. Ea este utilă părinților și celor care se gândesc să aibă copii. Sperăm că exemplele și opiniile care urmează îl vor alina pe cel care este măcinat de supărare și necaz, pe cel care suferă de moartea copilului sau pe cel care compătimește și trăiește durerea aproapelui. La fel, credem că o discuție sinceră pe această temă va oferi un bogat material, va soluționa anumite îndoieri și nedumeriri ale persoanelor pe care le frâmântă întrebări de genul: „De ce Dumnezeu mi-a dat această cruce, să am un copil invalid?“ „De ce a murit micuțul meu, iar ceilalți copii sunt vii și sănătoși?“ „Cu ce am greșit că fiii mei se îmbolnăvesc atât de des?“ Am dori să-i facem pe adulți să se gândească serios la responsabilitatea pe care o au la nașterea și creșterea copiilor, să-i ferim de greșelile fatale, și pentru aceasta ei se vor răsplăti cu sănătatea lor.

Problema cauzelor duhovnicești ale suferințelor copiilor ne chinuie, mai ales, când propriii noștri copii se îmbolnăvesc sau mor, iar noi, vrând-nevrând, începem să căutăm vinovatul. Căutăm un adevăr, cu toate că el poate fi dureros. Aici, pe pământ, pregătindu-ne pentru Judeca-

tă și încercând să ne păstrăm conștiința curată, suntem chemați să ne conducem viața după Scriptură și după învățătura Sfinților Părinți. Cum explică ei cauzele duhovnicești ale suferințelor copiilor?

Vom evidenția doar trei astfel de cauze:

1. Păcatul strămoșesc, săvârșit de Adam și Eva.
2. Lucrările aparte ale Proniei dumnezeiești.
3. Păcatele personale ale părinților.

Le vom analiza pe rând.

1. Vinovați fără de vină

Putem înțelege izvoarele duhovnicești ale tuturor neacuzurilor noastre plecând de la învățatura ortodoxă despre *raportul dintre natură și harul dumnezeiesc în om*. Din perspectiva tradiției patristice a Bisericii de Răsărit, natura și harul din om nu se opun, ci se presupun reciproc. Deși harul nu intră în definirea sau compoziția naturii umane, de la început, prin actul creației, el a fost înrădăcinat în ea, are împărtășire cu ea. „Unind Tu trupul și sufletul într-o minunată alcătuire, zidit-ai neamul omenesc“, cântă Biserica în Acatistul către Prea Sfântul și de Viață Făcătorul Duh. Teologul rus V. N. Lossky, citându-l pe Sfântul Grigorie Teologul, scria: „... Sufletul primește viață și har în același timp, pentru că harul este suflarea lui Dumnezeu, prezența vie a Duhului Sfânt. Dacă omul a devenit viu din momentul când Dumnezeu a suflat în el suflare de viață, aceasta s-a întâmplat pentru că tocmai harul Sfântului Duh este adeveratul început al existenței noastre“. După Sfântul Grigorie de Nyssa, Creatorul a pus chiar de la început în Adam „cuvântul ziditor“, care constituia norma existenței lui și îl făcea „părtaș al dumnezeieștii firii“ (2 Petru 1, 4), scopul vieții lui Adam fiind nesticăciunea (vezi Înțelepciunea lui Solomon 2, 23) și unirea cu Dumnezeu prin el a lumilor duhovnicească și materială. Însă primul om a dorit să fie el în centrul universului și nu Dumnezeu, să devină „ca dumnezeu“ (Fac. 3, 5), să trăiască numai în sine și de la sine, să se izoleze și să se separe de harul lui Dumnezeu. *Nebunia lui Adam a constat în refuzul lui de a*

fi după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și în setea după egalitate cu Dumnezeu, în încercarea, după sfatul șarpei, de a se înălța în locul lui Dumnezeu, de a transforma propriul „eu“ în centrul universului. În acel moment, harul l-a părăsit pe om. Integritatea personalității lui s-a destrămat, iar armonia elementelor, a puterilor și a capacitațiilor naturii lui (integritatea firii) s-a destrămat.

Sfinții Părinți vedeaau rădăcina acestei catastrofe în căderea strămoșului nostru Adam, iar în el și a tuturor urmășilor lui. În urma căderii, legile existenței după Dumnezeu au fost încălcate, ceea ce a provocat stricăciunea omului și a universului. Una din explicațiile teologice despre încălcarea poruncii dumnezeiești spune că aceasta a fost o ispită diavolească de a dobândi pe cale exterioară cunoașterea supremă și de a încerca să se înalte deasupra existenței fără cuvenitele eforturi lăuntrice.

Cartea Facerii descrie schimbarea fatală care s-a produs în sufletul Evei. Visul de a deveni egali cu Dumnezeu a împins-o să credă că pomul interzis al cunoașterii binelui și a răului este „bun de mâncat“ (pofta trupului), „plăcut ochilor la vedere“ (pofta ochilor) și „vrednic de dorit, pentru că dă știință“ (mândria). Mai întâi, la Eva a apărut dorința păcatului, iar apoi lăcomia pântecelui, slava deșartă și mândria au pus stăpânirea pe ea. „A luat din el și a mâncat și a dat și bărbatului său și a mâncat și el“ (Fac. 3, 6).

În Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul citim: „Viață iubitoare de cele materiale și iubitoare de averi, alegând eu un loc de săracie, Mântuitorule, m-am împresurat acum cu sarcină grea. Împodobitu-mi-am chipul trupului cu îmbrăcămîntea de multe feluri a gândurilor rușinoase și sunt osândit. Înnegritu-m-am cu deadinsul numai de podoaba mea cea din afară, nebăgând seamă de cortul din lăuntru, cel după chipul lui Dumnezeu.“